

ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป

สถานการณ์ | กฎระเบียบ | แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป

แผนปฏิบัติการเพื่อลดการปล่อยมลพิษของสหภาพยุโรป (EU Action Plans : Towards Zero Pollution for Air, Water and soil)

นอกจากเป็นผู้นำด้านการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแล้ว สหภาพยุโรปยังมีความมุ่งมั่นในการจัดการกับมลพิษต่าง ๆ โดยเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2564 คณะกรรมาธิการยุโรปได้รับรอง “แผนปฏิบัติการเพื่อลดการปล่อยมลพิษ (EU Action Plan : Towards Zero Pollution for Air, Water and Soil)” ซึ่งได้กำหนดให้ภายในปี 2593 มลพิษทางอากาศ น้ำ และดินจะต้องลดลงอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ระบบนิเวศทางธรรมชาติ และอยู่ภายในขอบเขตที่โลกรับมือได้

ความมุ่งมั่นของสหภาพยุโรปในการลดการปล่อยมลพิษให้เหลือศูนย์ (zero pollution ambition) นี้ สอดคล้องกับวาระด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (2030 Agenda of Sustainable development) เป้าหมายความเป็นกลางด้านสภาพภูมิอากาศ (climate neutral) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจหมุนเวียน การฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ และนโยบาย European Green Deal ของสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปได้มีการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อลดการปล่อยมลพิษ โดยผนวกประเด็นด้านการหลีกเลี่ยงการก่อกมลพิษในทุกนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดเป้าหมายการลดมลพิษจากแหล่งต่าง ๆ ที่จะต้องทำให้สำเร็จ ภายในปี 2573 ดังนี้

- 1) ลดจำนวนการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรที่มีสาเหตุมาจากมลพิษทางอากาศอย่างน้อยร้อยละ 55
- 2) ลดสัดส่วนประชากรที่ถูกรบกวนเรื้อรังจากมลพิษทางเสียงอันเนื่องมาจากการคมนาคมร้อยละ 30
- 3) ลดมลพิษทางอากาศซึ่งเป็นภัยคุกคามความหลากหลายทางชีวภาพในอัตราร้อยละ 25

4) ลดการสูญเสียสารอาหารจากดิน ลดการใช้สารปราบศัตรูพืชและสารเคมีที่เป็นอันตรายร้อยละ 50 รวมทั้งลดการจำหน่ายยาต้านจุลชีพ (antimicrobials) ให้กับฟาร์มปศุสัตว์และฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

5) ลดการทิ้งขยะพลาสติกกลทะเลร้อยละ 50 และลดการปล่อยไมโครพลาสติกสู่สิ่งแวดล้อมร้อยละ 30

6) ลดการปล่อยน้ำเสียและขยะมูลฝอยชุมชนร้อยละ 50

ความคิดริเริ่มและแนวทางปฏิบัติที่จะนำพาสหภาพยุโรปก้าวไปสู่สังคมที่ปลอดมลพิษ ได้แก่

1) การพัฒนาสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

- คุณภาพอากาศ : ปรับค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะขององค์การอนามัยโลก, ออกข้อบังคับหรือมาตรฐานที่เข้มงวดมากขึ้น เพื่อจัดการมลพิษทางอากาศจากภาคเกษตร อุตสาหกรรมขนส่ง อาคาร และพลังงาน (อาทิ สนับสนุนเกษตรกรให้ปรับใช้แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการจัดการมูลสัตว์ ให้อาหารสัตว์ และการใช้ปุ๋ย เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก, ลดมลพิษทางอากาศและเสียงจากภาคขนส่ง, เปลี่ยนมาใช้พลังงานที่สะอาดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น, ปรับปรุงระบบทำความร้อน/ติดตั้งฉนวนเพื่อคุณภาพอากาศในอาคารให้ดีขึ้น)

- คุณภาพน้ำ : ทบทวนข้อกำหนดด้านน้ำดื่ม (Drinking Water Directive) โดยกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำดื่มที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้น และมาตรฐานด้านจัดการมลพิษทางน้ำ (อาทิ การปนเปื้อนจากสารบกพรองการทำงานของต่อมไร้ท่อและไมโครพลาสติก) ซึ่งจะช่วยให้ประชากรสามารถเข้าถึงน้ำประปาที่สะอาดและปลอดภัย, ทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับน้ำและทะเลให้ทันสมัย โดยลดการปนเปื้อนในน้ำ รักษาคุณภาพน้ำ และเสริมสร้างความปลอดภัยในอาหารทะเล

- **คุณภาพดิน** : ลดการปนเปื้อนในดิน, พื้นฟูบริเวณที่มีโอกาสพัฒนาเป็น พื้นที่สาธารณะสีเขียว, ทบทวนกฎหมายการจัดการของเสียของสหภาพ ยุโรป (EU waste law) เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจหมุนเวียน, ลดการใช้สารปราบศัตรูพืชและสารเคมีที่เป็นอันตราย และลดการจำหน่ายยาปฏิชีวนะที่ใช้ในฟาร์มเพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนของในน้ำและดิน รวมทั้งปัญหาการตัดยอดด้านจุลชีพ

2) ควบคุมการปล่อยมลพิษให้อยู่ภายในขอบเขตที่โลกรับมือได้

- มลพิษทางอากาศเป็นสาเหตุทำให้เกิดปรากฏการณ์ยูโทรฟิเคชัน (eutrophication*) ในระบบนิเวศ ซึ่งเป็นภัยคุกคามความหลากหลายทางชีวภาพ

- ลดการปล่อยมลพิษลงในแหล่งน้ำบนดินและใต้ดินจากภาคต่าง ๆ
- ทบทวนกรอบยุทธศาสตร์ทางทะเล (Marine Strategy Framework Directive) โดยมุ่งลดขยะพลาสติกและขยะประเภทอื่น ๆ ลดมลพิษทางเสียงและการปนเปื้อนทางทะเล

- ทบทวนข้อกำหนดการจัดการน้ำเสียในเมือง (Urban Waste Water Treatment Directive) โดยดึงธาตุอาหารออกจากน้ำเสีย, นำน้ำและของเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่, ลดการปล่อยน้ำเสียจากภาคเกษตร และลดการปนเปื้อนของสารอันตรายอุบัติใหม่ (อาทิ ไมโครพลาสติก และยาปฏิชีวนะที่ใช้ในฟาร์ม)

- ลดการใช้สารปราบศัตรูพืชร้อยละ 50 ภายในปี 2573 (ตามยุทธศาสตร์ Farm to Fork และยุทธศาสตร์ความหลากหลายทางชีวภาพ) ผ่านการส่งเสริมการใช้แนวทางจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน สนับสนุนเกษตรกรนิเวศและเกษตรอินทรีย์ หลีกเลี่ยงการใช้สารปราบศัตรูพืชในพื้นที่เปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้เพื่อลดการพึ่งพาสารปราบศัตรูพืช

- หลีกเลี่ยงการสร้างมลพิษทางดิน, พื้นฟูพื้นที่พบการปนเปื้อนของดิน, กำหนดเป้าหมายฟื้นฟูธรรมชาติที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย (legally binding EU nature restoration targets) และจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เฝ้าระวังการปนเปื้อนของดิน

3) การผลิตและบริโภคที่ปลอดภัย

- การขับเคลื่อนเป้าหมายการปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ต้องอาศัยนโยบายหลายด้านร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นแผนปฏิบัติการเศรษฐกิจหมุนเวียน ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมที่ยั่งยืน การลงทุนในเทคโนโลยีสะอาด ธุรกิจที่ปล่อยมลพิษต่ำ การบริโภคอย่างยั่งยืน รวมถึงการนำหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (polluter pays principle)” และ “หลักขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (extended producer responsibility)” มาใช้

- ทบทวนกฎระเบียบการปล่อยมลพิษของอุตสาหกรรม โดยปรับใช้เทคโนโลยีหรือกระบวนการผลิตใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้การปล่อยมลพิษและก๊าซเรือนกระจกจากอุตสาหกรรมลดลง, เร่งนำนวัตกรรม zero-pollution เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบประมวลผลข้อมูลที่ทันสมัยมาใช้, ยึดหลัก circular supply chain โดยนำเสียหรือผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมหนึ่งไปผลิตหรือใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยลดของเสีย สร้างมูลค่าเพิ่ม และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

- สารเคมี วัสดุ และผลิตภัณฑ์ต้องถูกออกแบบให้ปลอดภัย โดยจะต้องพิจารณาถึงความยั่งยืน ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขยะ และมลพิษ

- ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคให้หันไปเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ (อาทิ สินค้าที่ได้รับตรา EU Ecolabels)

- ตั้งแต่ปี 2565 คณะกรรมาธิการยุโรปจะสนับสนุนให้ภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมใน Zero pollution pledges โดยสนับสนุนการลดของเสีย การสร้างมลพิษให้น้อยที่สุดตลอดทั้งวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หรือบริการ รวมทั้งผลักดันแนวทางการปฏิบัติ/ทางเลือกที่ดีที่สุด

4) การไปสู่เป้าหมาย zero pollution

- การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายป้องกันมลพิษของสหภาพยุโรปอย่างเข้มงวด

- กระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในเป้าหมายลดมลพิษ, สนับสนุนเทคโนโลยีสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจสีเขียว การวิจัย และนวัตกรรมที่ปลอดภัย, เร่งนำเครื่องมือดิจิทัลมาปรับใช้เพื่อช่วยลดการปล่อยมลพิษ, พัฒนาทักษะแรงงาน โดยเฉพาะด้าน green skills เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

*ปรากฏการณ์ยูโทรฟิเคชัน (Eutrophication) คือ “มลภาวะจากธาตุอาหารพืช” (Nutrient Pollution) ที่เกิดขึ้นจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของแพลงก์ตอนพืชและสาหร่ายในแหล่งน้ำจืดต่าง ๆ ปรากฏการณ์ยูโทรฟิเคชันถือเป็นปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำต่าง ๆ ทั่วโลก

- สร้างเครือข่ายเมืองสีเขียวในสหภาพยุโรป (EU Green Capital and Green Leaf networks) ส่งเสริมให้เมืองและภูมิภาคต่าง ๆ ใน สหภาพยุโรปพัฒนาไปสู่ความเป็นกลางด้านสภาพภูมิอากาศ และการปล่อยมลพิษเป็นศูนย์

- เสริมสร้างความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ เพื่อลดการปล่อยมลพิษให้เป็นศูนย์ โดยยกให้ Zero pollution เป็นวาระของโลก

- ลดการส่งออกสินค้า/ขยะที่เป็นอันตรายหรือสร้างมลพิษไปยังประเทศที่สาม (อาทิ ซาอุดีอาระเบียที่ ขยะอิเล็กทรอนิกส์ แบตเตอรี่ ฯลฯ)

- ติดตามความคืบหน้า แนวโน้ม และหลักสำคัญที่จะทำให้การปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ โดยมีศูนย์กลางความรู้ EU's Knowledge Centers for Zero Pollution ซึ่งทำหน้าที่ติดตามและรายงานความ คืบหน้าของการลดมลพิษในสหภาพยุโรป รวมทั้งจัดตั้งแพลตฟอร์ม Zero Pollution Stakeholder Platform ซึ่งรวบรวมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญต่างสาขา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล เสริมสร้างการทำงาน ร่วมกัน และเร่งหาทางออกในการลดการปล่อยมลพิษ

ในภาพรวม แผนปฏิบัติการเพื่อลดมลพิษของสหภาพยุโรป กำหนดแผนดำเนินงานและเป้าหมายที่ชัดเจนในการลดการปล่อยมลพิษเพื่อประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ แผนปฏิบัติการฯ จะเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การบริโภค และการลงทุนในสหภาพยุโรปไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน มุ่งลงทุนในเทคโนโลยีสะอาด ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ และสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยยึดหลักการป้องกันการก่อกมลพิษตั้งแต่เริ่มต้น ลดและควบคุมมลพิษให้เหลือน้อยที่สุด ขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นแล้ว และฟื้นฟูระบบนิเวศให้กลับคืนสู่สภาพดี

ทั้งนี้ ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญในการลดมลพิษ จากการลดการใช้สารปราบศัตรูพืช สารเคมี และยาปฏิชีวนะ ลดการสูญเสียธาตุอาหารในดิน การพัฒนาอาหารสัตว์ ปรับปรุงการจัดการมูลสัตว์และการใช้ปุ๋ยที่ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยลดการรั่วไหลของมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ สหภาพยุโรปยังใช้การอุดหนุนผ่านนโยบายเกษตรร่วม (CAP) เพื่อผลักดันให้เกษตรกรยึดแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เปลี่ยนไปสู่ระบบเกษตรนิเวศ หรือเกษตรที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้น ตลอดจนเร่งนำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทันสมัยใหม่มาปรับปรุงการทำฟาร์ม (อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ เกษตรความแม่นยำสูง เทคโนโลยีดิจิทัล ฯลฯ)

เอกสารอ้างอิง : เอกสาร Commission Communication เรื่อง *Pathway to a Healthy Planet for All ; EU Action Plan : "Towards Zero Pollution for Air, Water and Soil"* วันที่ 12 พฤษภาคม 2564

